Europa-Parlamentet
2024-2029

Udvalget om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender

2025//2239(INI)

17.11.2025

UDKAST TIL BETÆNKNING

om Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2025
(2025/2239(INI))

Udvalget om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender

Ordfører: Konstantinos Arvanitis

PR_INI

INDHOLD

Side

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING 3

BEGRUNDELSE 17

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING

om Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2025
(2025/2239(INI))

Europa-Parlamentet,

– der henviser til traktaten om Den Europæiske Union (TEU), særlig artikel 2, artikel 3, stk. 1, artikel 3, stk. 3, andet afsnit, artikel 4, stk. 3, og artikel 5, 6, 7, 11, 19 og 49,

– der henviser til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), særlig artiklerne vedrørende respekt for og beskyttelse og fremme af demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder i Unionen, herunder artikel 70, 258, 259, 260, 263, 265 og 267,

– der henviser til Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (chartret),

– der henviser til Den Europæiske Unions Domstols (EU-Domstolens) praksis,

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 8. juli 2025 med titlen "Rapport om retsstatssituationen 2025 – Retsstatssituationen i Den Europæiske Union" (COM(2025)0900) og bilaget hertil med anbefalinger til medlemsstaterne,

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) 2020/2092 af 16. december 2020 om en generel ordning med konditionalitet til beskyttelse af Unionens budget[1] (forordningen om konditionalitet vedrørende retsstatsprincippet),

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/1060 af 24. juni 2021 om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond Plus, Samhørighedsfonden, Fonden for Retfærdig Omstilling og Den Europæiske Hav-, Fiskeri- og Akvakulturfond og om finansielle regler for nævnte fonde og for Asyl-, Migrations- og Integrationsfonden, Fonden for Intern Sikkerhed og instrumentet for finansiel støtte til grænseforvaltning og visumpolitik[2] (forordningen om fælles bestemmelser),

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) 2024/2509 af 23. september 2024 om de finansielle regler vedrørende Unionens almindelige budget[3] (finansforordningen), særligt artikel 6, stk. 3,

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/692 af 28. april 2021 om oprettelse af programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1381/2013 og

[1] EUT L 433I af 22.12.2020, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.
[2] EUT L 231 af 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
[3] EUT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj.

Rådets forordning (EU) nr. 390/2014[4],

– der henviser til Kommissionens pakke af forslag til en flerårig finansiel ramme for 2028-2034,

– der henviser til FN's instrumenter om beskyttelse af menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, såsom verdenserklæringen om menneskerettighederne, den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder, konventionen om afskaffelse af alle former for racediskrimination (CERD), konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder (CEDAW), konventionen om rettigheder for personer med handicap (CRPD), erklæringen vedrørende rettigheder for personer, der tilhører nationale eller etniske, religiøse og sproglige minoriteter, anbefalingerne fra FN's forum om mindretalsspørgsmål, henstillingerne og rapporterne fra FN's universelle regelmæssige gennemgang samt retspraksis i FN's traktatorganer og Menneskerettighedsrådets særlige procedurer,

– der henviser til den europæiske menneskerettighedskonvention (EMRK), den europæiske socialpagt, Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols (ECHR's) og Den Europæiske Komité for Sociale Rettigheders retspraksis og til konventioner, henstillinger, resolutioner, udtalelser og rapporter fra Europarådets Parlamentariske Forsamling, Ministerkomitéen, menneskerettighedskommissæren, Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance, Styringskomitéen for Bekæmpelse af Forskelsbehandling, Mangfoldighed og Inklusion, Venedigkommissionen og andre organer under Europarådet,

– der henviser til Europarådets konvention om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet,

– der henviser til den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog og til Europarådets rammekonvention om beskyttelse af nationale mindretal,

– der henviser til aftalememorandummet af 23. maj 2007 mellem Europarådet og Den Europæiske Union og til Rådets konklusioner af 17. december 2024 om EU's prioriteter for samarbejdet med Europarådet 2025-2026,

– der henviser til Kommissionens forslag af 20. december 2017 til Rådets afgørelse hvorved det fastslås, at der er en klar fare for, at Republikken Polen groft overtræder retsstatsprincippet (COM(2017)0835), udstedt i henhold til artikel 7, stk. 1, i TEU,

– der henviser til sin beslutning af 25. oktober 2016 med henstillinger til Kommissionen om oprettelse af en EU-mekanisme for demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder[5],

– der henviser til sin beslutning af 7. februar 2018 om beskyttelse og ikkediskrimination af EU-borgere tilhørende mindretal i EU-medlemsstaterne[6],

[4] EUT L 156 af 5.5.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj.
[5] EUT C 215, 19.6.2018, s. 162.
[6] EUT C 463, 21.12.2018, s. 21.

– der henviser til sin beslutning af 1. marts 2018 om Kommissionens beslutning om at tage artikel 7, stk. 1, i TEU i anvendelse i forbindelse med situationen i Polen[7],

– der henviser til sin beslutning af 19. april 2018 om behovet for at oprette et instrument for europæiske værdier til støtte for civilsamfundsorganisationer, der fremmer de grundlæggende værdier inden for Den Europæiske Union på lokalt og nationalt plan[8],

– der henviser til sin beslutning af 12. september 2018 om et forslag om at opfordre Rådet til i henhold til artikel 7, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Union at fastslå, at der er en klar fare for, at Ungarn groft overtræder de værdier, som Unionen bygger på[9],

– der henviser til sin beslutning af 13. november 2018 om minimumsstandarder for mindretal i EU[10],

– der henviser til sin beslutning af 14. november 2018 om behovet for en omfattende EU-mekanisme til beskyttelse af demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder[11],

– der henviser til sin beslutning af 7. oktober 2020 om oprettelse af en EU-mekanisme for demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder[12],

– der henviser til sin beslutning af 8. oktober 2020 om retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder i Bulgarien[13],

– der henviser til sin beslutning af 13. november 2020 om covid-19-foranstaltningernes indvirkning på demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder[14],

– der henviser til sin beslutning af 17. december 2020 om det europæiske borgerinitiativ "Minority SafePack – en million underskrifter for mangfoldighed i Europa"[15],

– der henviser til sin beslutning af 10. juni 2021 om retsstatssituationen i Den Europæiske Union og anvendelsen af forordning (EU, Euratom) 2020/2092 om konditionalitet[16],

– der henviser til sin beslutning af 24. juni 2021 om Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2020[17],

– der henviser til sin beslutning af 8. juli 2021 om udarbejdelse af retningslinjer for anvendelsen af den generelle konditionalitetsordning for beskyttelse af Unionens

[7] EUT C 129 af 5.4.2019, s. 13.
[8] EUT C 390 af 18.11.2019, s. 117.
[9] EUT C 433 af 23.12.2019, s. 66.
[10] EUT C 363 af 28.10.2020, s. 13.
[11] EUT C 363 af 28.10.2020, s. 45.
[12] EUT C 395 af 29.9.2021, s. 2.
[13] EUT C 395 af 29.9.2021, s. 63.
[14] EUT C 415 af 13.10.2021, s. 36.
[15] EUT C 445 af 29.10.2021, s. 70.
[16] EUT C 67 af 8.2.2022, s. 86.
[17] EUT C 81 af 18.2.2022, s. 27.

budget[18],

– der henviser til sin beslutning af 16. september 2021 med henstillinger til Kommissionen om at identificere kønsbaseret vold som et nyt kriminalitetsområde som omhandlet i artikel 83, stk. 1, i TEUF[19],

– der henviser til sin beslutning af 11. november 2021 om styrkelse af demokrati og mediefrihed og -pluralisme i EU: uberettiget brug af civil- og strafferetlige foranstaltninger til at bringe journalister, NGO'er og civilsamfundet til tavshed[20],

– der henviser til sin beslutning af 15. december 2021 om evaluering af forebyggende foranstaltninger til undgåelse af korruption, regelstridige udgifter og misbrug af EU-midler og nationale midler i forbindelse med nødfonde og kriserelaterede udgiftsområder[21],

– der henviser til sin beslutning af 8. marts 2022 om indskrænkning af råderummet for civilsamfundet i Europa[22],

– der henviser til sin beslutning af 10. marts 2022 om retsstatsprincippet og konsekvenserne af EU-Domstolens afgørelse[23],

– der henviser til sin beslutning af 11. marts 2021 om erklæring af EU som LGBTIQ-frihedszone[24],

– der henviser til sin beslutning af 19. maj 2022 om Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2021[25],

– der henviser til sin beslutning af 9. juni 2022 om retsstatsprincippet og den potentielle godkendelse af Polens nationale genopretningsplan[26],

– der henviser til sin beslutning af 15. september 2022 om situationen vedrørende grundlæggende rettigheder i Den Europæiske Union i 2020 og 2021[27],

– der henviser til sin beslutning af 15. september 2022 om forslag til Rådets afgørelse om på grundlag af artikel 7, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Union at fastslå, at der er en klar fare for, at Ungarn groft overtræder de værdier, som Unionen bygger på[28],

– der henviser til sin beslutning af 20. oktober 2022 om retsstatsprincippet i Malta fem år

[18] EUT C 99 af 1.3.2022, s. 146.
[19] EUT C 117 af 11.3.2022, s. 88.
[20] EUT C 205 af 20.5.2022, s. 2.
[21] EUT C 251 af 30.6.2022, s. 48.
[22] EUT C 347, 9.9.2022, s. 2.
[23] EUT C 347 af 9.9.2022, s. 168.
[24] EUT C 474 af 24.11.2021, s. 140.
[25] EUT C 479 af 16.12.2022, s. 18.
[26] EUT C 493 af 27.12.2022, s. 108.
[27] EUT C 125 af 5.4.2023, s. 80.
[28] EUT C 125 af 5.4.2023, s. 463.

efter mordet på Daphne Caruana Galizia[29],

– der henviser til sin beslutning af 20. oktober 2022 om tiltagende hadforbrydelser mod LGBTIQ+-personer i hele Europa i lyset af det nylige homofobiske mord i Slovakiet[30],

– der henviser til sin beslutning af 10. november 2022 om racemæssig retfærdighed, ikkeforskelsbehandling og bekæmpelse af racisme i EU[31],

– der henviser til sin beslutning af 24. november 2022 om vurderingen af Ungarns overholdelse af betingelserne vedrørende retsstatsprincippet i henhold til forordningen om konditionalitet og status for den ungarske genopretnings- og resiliensplan[32],

– der henviser til sin beslutning af 30. marts 2023 om rapporten om retsstatssituationen 2022 – Retsstatssituationen i Den Europæiske Union[33],

– der henviser til sin beslutning af 18. april 2023 om institutionelle forbindelser mellem EU og Europarådet[34],

– der henviser til sin beslutning af 7. februar 2024 om retsstatsprincippet og mediefrihed i Grækenland[35],

– der henviser til sin beslutning af 28. februar 2024 om Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2023[36],

– der henviser til sin beslutning af 29. februar 2024 om uddybning af EU-integrationen med henblik på fremtidige udvidelser[37],

– der henviser til sin beslutning af 1. juni 2023 om krænkelser af retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder i Ungarn og indefrosne EU-midler[38],

– der henviser til betænkningen fra dets undersøgelsesudvalg til at efterforske brugen af Pegasus-spyware (PEGA) og tilsvarende overvågningsspyware og til sin henstilling af 15. juni 2023 til Rådet og Kommissionen efter undersøgelsen af påstande om overtrædelser eller om fejl eller forsømmelser i forbindelse med gennemførelsen af EU-retten i forbindelse med brugen af Pegasus-spyware og tilsvarende overvågningsspyware[39],

– der henviser til sin beslutning af 11. juli 2023 om valgloven, undersøgelseskomitéen og

---

[29] EUT C 149 af 28.4.2023, s. 15.
[30] EUT C 149 af 28.4.2023, s. 22.
[31] EUT C 161, 5.5.2023, s. 10.
[32] EUT C 167 af 11.5.2023, s. 74.
[33] EUT C 341 af 27.9.2023, s. 2.
[34] EUT C, C/2023/442, 1.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/442/oj.
[35] EUT C, C/2024/6334, 7.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6334/oj.
[36] EUT C, C/2024/6743, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6743/oj.
[37] EUT C, C/2024/6746, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.
[38] EUT C, C/2023/1223, 21.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj.
[39] EUT C, C/2024/494, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj.

retsstatsprincippet i Polen[40],

– der henviser til sin beslutning af 19. oktober 2023 om retsstatsprincippet i Malta: seks år efter mordet på Daphne Caruana Galizia og behovet for at beskytte journalister[41],

– der henviser til den fælles meddelelse af 6. december 2023 fra Kommissionen og den højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik med titlen "Ingen plads til had: et forenet Europa mod had" (JOIN(2023)0051),

– der henviser til sin beslutning af 18. januar 2024 om situationen vedrørende grundlæggende rettigheder i Den Europæiske Union – årsberetning 2022 og 2023[42],

– der henviser til sin beslutning af 18. januar 2024 om udvidelse af listen over strafbare handlinger i EU til hadefuld tale og hadforbrydelser[43],

– der henviser til sin beslutning af 24. april 2024 om igangværende høringer inden for rammerne af artikel 7, stk. 1, i TEU vedrørende Ungarn for at styrke retsstatsprincippet og konsekvenserne heraf for budgettet[44],

– der henviser til afslutningen af proceduren vedrørende Polen i henhold til artikel 7, stk. 1, i TEU, som Kommissionen bebudede den 29. maj 2024, efter at Polen havde taget skridt for at genoprette overensstemmelsen med EU's retsstatsstandarder,

– der henviser til resolution 2262 (2019) af 24. januar 2019 fra Europarådets Parlamentariske Forsamling om fremme af rettighederne for personer, der tilhører nationale mindretal,

– der henviser til Den Europæiske Revisionsrets særberetninger af 17. december 2024 om håndhævelse af EU-retten (28/2024), af 22. februar 2024 om retsstatsprincippet i EU (03/2024) og af 10. januar 2022 om EU's støtte til retsstatsprincippet på Vestbalkan (01/2022), til dens analyse af 28. februar 2024 om Kommissionens rapportering om retsstatssituationen (02/2024), til særberetningen om gennemsigtighed i EU-finansiering ydet til NGO'er (11/2025) og til de respektive henstillinger heri,

– der henviser til de politiske retningslinjer for den næste Europa-Kommission 2024-2029, som blev forelagt Parlamentet den 18. juli 2024 af Ursula von der Leyen, daværende kandidat til posten som formand for Kommissionen, til kommissionsformandens tale af 10. september 2025 om Unionens tilstand i Europa-Parlamentet og til Kommissionens meddelelse af 21. oktober 2025 med titlen "Kommissionens arbejdsprogram for 2026" (COM(2025)0870),

– der henviser til Eurobarometerundersøgelserne fra 2025 om korruption, som viser, at korruption fortsat er et alvorligt problem for borgere og virksomheder i EU,

– der henviser til feedbackrapporter, missionsrapporter, skriftlige forespørgsler og svar fra

[40] EUT C, C/2024/3995, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3995/oj.
[41] EUT C, C/2024/2656, 29.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2656/oj.
[42] EUT C, C/2024/5739, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5739/oj.
[43] EUT C, C/2024/5733, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5733/oj.
[44] EUT C, C/2025/3705, 17.9.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3705/oj.

overvågningsgruppen for demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder (DRFMG)[45],

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 8. oktober 2025 med titlen "En Union med lige muligheder: strategi for ligestilling af LGBTIQ+-personer 2026-2030",

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 4. november 2025 om EU's udvidelsespolitik (COM(2025)0690) og tilhørende arbejdsdokumenter fra Kommissionens tjenestegrene (udvidelsespakken af 4. november 2025),

– der henviser til den fælles meddelelse af 12. november 2025 fra Kommissionen og den højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik med titlen "European Democracy Shield: Empowering Strong and Resilient Democracies" (Det europæiske demokratiskjold: styrkelse af stærke og modstandsdygtige demokratier) (JOIN(2025)0791) og til Kommissionens meddelelse af 12. november 2025 med titlen "EU Strategy for Civil Society" (EU-strategien for civilsamfundet) (COM(2025)0790),

– der henviser til forretningsordenens artikel 55,

– der henviser til udtalelser fra Retsudvalget og Budgetudvalget og til udtalelse fra Underudvalget om Menneskerettigheder,

– der henviser til betænkning fra Udvalget om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender (A10-0000/2025),

A. der henviser til, at EU bygger på værdierne respekt for menneskelig værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, herunder rettighederne for personer, der tilhører mindretal, som fastsat i artikel 2 i TEU og som afspejlet i chartret og nedfældet i de internationale menneskerettighedstraktater; der henviser til, at chartret udgør en del af EU's primære ret; der henviser til, at disse værdier er fælles for alle medlemsstaterne og bør respekteres og fremmes aktivt og konsekvent af både EU og de enkelte medlemsstater i alle deres politikker, såvel internt som eksternt; der henviser til, at enhver undergravning af disse værdier udgør en systemisk trussel mod rettighederne og frihedsrettighederne for EU's indbyggere;

B. der henviser til, at EU ikke kan lade hånt om de sociale og grundlæggende rettigheder, som det er bygget på; der henviser til, at de vedvarende svigt med hensyn til at beskytte økonomiske og sociale rettigheder skal betragtes som en integreret del af den systemiske trussel mod værdierne i artikel 2 i TEU;

C. der henviser til, at EU i 2025 har stået over for alvorlige og mangesidede udfordringer i sine medlemsstater hvad angår beskyttelsen af retsstatsprincippet, demokratiet og de grundlæggende rettigheder, som er uløseligt forbundet med hinanden;

D. der henviser til understregningen i Kommissionens arbejdsprogram for 2026 af behovet

[45] Om DRFMG-tilsynsaktiviteter: vedrørende sidste valgperiode: https://www.europarl.europa.eu/committees/en/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT0266, og vedrørende indeværende periode: https://www.europarl.europa.eu/committees/en/working-group-democracy-rule-of-law-and-/product-details/20241205CDT13884.

for en integreret årlig retsstatscyklus med et fælles tempo, klare milepæle og aktiv medvirken fra alle EU-institutionerne; der henviser til, at respekt for retsstatsprincippet fortsat er bydende nødvendigt for at beskytte alle EU-midler;

E. der henviser til, at Kommissionens årlige rapport om retsstatssituationen også bør omfatte EU's institutioner, organer, kontorer og agenturer med henblik på at tilvejebringe en gennemsigtig vurdering af deres overholdelse af standarderne for retsstatsprincippet;

Retssystemer

1. opfordrer medlemsstaterne til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at sikre uafhængige retssystemer og adgang til gratis retshjælp og herigennem garantere lige adgang til retsmidler for alle og gentager behovet for konkrete foranstaltninger med henblik på at forbedre adgangen, navnlig for marginaliserede og sårbare grupper;

2. opfordrer medlemsstaterne til straks at gennemføre verserende domme fra EU-Domstolen og Menneskerettighedsdomstolen og foreslår at oprette en overvågningsenhed til at overvåge gennemførelsen af EU-Domstolens og Menneskerettighedsdomstolens afgørelser vedrørende demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder i EU-landene og at integrere overvågningsenhedens resultater fuldt ud i den årlige rapport om retsstatssituationen;

3. understreger den klare forbindelse mellem tilbageskridt med hensyn til retsstatsprincippet og alvorlige krænkelser af grundlæggende rettigheder og mindretalsrettigheder, herunder overdreven magtanvendelse fra de retshåndhævende myndigheders side, manglende retssikkerhed for tilbageholdte, tilskyndelse til had fra politisk eller institutionelt hold, uforholdsmæssige overvågningsbeføjelser og restriktive foranstaltninger over for civilsamfundsorganisationer; er af den faste overbevisning, at Kommissionen bør vurdere, i hvilket omfang medlemsstaterne behandler disse spørgsmål, med henblik på at sikre et tilgængeligt, effektivt og upartisk retssystem;

4. opfordrer Kommissionen til at behandle fængselsforholdene som et retsstatsanliggende i lyset af den udbredte overbelægning, de mangelfulde levevilkår og stigende selvmordsrater, som undergraver de indsattes grundlæggende rettigheder på tværs af medlemsstaternes fængselsvæsener;

Rammer for bekæmpelse af korruption

5. gentager, at korruption er en alvorlig trussel mod demokratiet, retsstaten og ligebehandlingen af alle borgere;

6. opfordrer medlemsstaterne, kandidatlandene og de potentielle kandidatlande samt EU's institutioner, organer, kontorer og agenturer til at styrke de korruptionsforebyggende foranstaltninger, herunder ved hjælp af gennemsigtig forvaltning af EU-midler, adfærdskodekser for offentligt ansatte, obligatoriske formueangivelser, regler om interessekonflikter, systemer for tidlig varsling og begrænsning af praksis med "svingdøre";

7. opfordrer medlemsstaterne til at sikre, at disciplinærråd, anklagemyndigheder,

korruptionsbekæmpende agenturer og retssystemer er uafhængige, upartiske og råder over passende ressourcer;

8. understreger, at offentligt ansatte i henhold til retsstatsprincippet skal handle gennemsigtigt og i offentlighedens interesse og uden magtmisbrug eller vilkårlig beslutningstagning; opfordrer medlemsstaterne til at fremme en integritetskultur gennem regelmæssig uddannelse i korruptionsbekæmpelse for offentligt ansatte, retshåndhævende myndigheder og domstole og aktiv inddragelse af civilsamfundet i overvågningen af regeringens foranstaltninger;

9. opfordrer indtrængende medlemsstaterne til at sikre en hurtig, grundig og upartisk efterforskning af korruptionssager og særligt at prioritere sager, der involverer højtstående embedsmænd, med henblik på at sikre retsstatsprincippet, opretholde offentlighedens tillid og sikre ansvarlighed på alle forvaltningsniveauer;

10. opfordrer medlemsstaterne til at beskytte whistleblowere og journalister, der rapporterer om korruption eller kritisabel forvaltning af EU-midler, ved at sikre fortrolige indberetningskanaler, effektive retsmidler mod repressalier og beskyttelse af undersøgende journalistik og af ytringsfriheden;

Beskyttelse af journalister og mediepluralisme og -frihed

11. er fast overbevist om, at drab på undersøgende journalister udgør et direkte angreb på retsstatsprincippet, da de ikke blot undergraver borgernes og institutionernes mulighed for at drage magthaverne til ansvar, men også udgør en af de mest ekstreme former for censur og direkte udfordrer ytringsfriheden og de demokratiske institutioners funktion;

12. fordømmer ulovlig overvågning af journalister, navnlig ved hjælp af spyware; er fortsat fortvivlet over Kommissionens afvisning af at gennemføre alle henstillingerne fra Parlamentets undersøgelsesudvalg vedrørende brugen af Pegasus og tilsvarende spyware og betragter det som manglende handling;

13. er fortsat dybt bekymret over, at ejerskabet til medier, hvad enten disse er i offentlige eller private hænder, fortsat er stærkt koncentreret i mange medlemsstater, hvilket potentielt er en trussel for mangfoldigheden af oplysninger og synspunkter; opfordrer medlemsstaterne til at vedtage lovgivningsmæssige rammer for at forhindre horisontal koncentration, sikre gennemsigtighed omkring ejerskab og ledelse og garantere uafhængige tilsyns- og overholdelsesmekanismer med henblik på at værne om den redaktionelle og journalistiske uafhængighed og mediernes rolle som offentlig vagthund;

14. opfordrer medlemsstaterne og kandidatlandene til at sikre beskyttelsen af journalister og andre mediefolk i EU i overensstemmelse med Kommissionens henstilling 2021/1534[46] og 2022/758[47];

[46] Kommissionens henstilling (EU) 2021/1534 af 16. september 2021 om sikring af journalisters og andre mediefolks beskyttelse og sikkerhed og styrkelse af deres position i Den Europæiske Union (EUT L 331 af 20.9.2021, s. 8, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1534/oj).
[47] Kommissionens henstilling (EU) 2022/758 af 27. april 2022 om beskyttelse af journalister og menneskerettighedsforkæmpere, som engagerer sig offentligt, mod åbenbart grundløse eller urimelige retssager

15. opfordrer medlemsstaterne til at gennemføre direktivet om bekæmpelse af SLAPP fuldt ud[48];

16. opfordrer Kommissionen til at vurdere, om EU's sanktioner til bekæmpelse af desinformation opfylder proportionalitetskravet i EU-retten og chartrets artikel 11; er af den faste overbevisning, at retten til at blive hørt skal sikres, inden Rådet anvender sådanne foranstaltninger, navnlig hvis EU-borgernes, navnlig journalisters, rettigheder risikerer at blive undergravet;

Civilsamfundets råderum

17. understreger den afgørende rolle, som græsrods- og lokalsamfundsorganisationer, fagforeninger, aktivistgrupper, menneskerettighedsforkæmpere og ikkestatslige organisationer (NGO'er) spiller med hensyn til at fremme og opretholde demokrati, ligestilling, retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder og med hensyn til at sikre ansvarliggørelse for statslige og private handlinger;

18. fordømmer det hidtil usete og forstærkede angreb på civilsamfundets råderum i hele EU, hvor der i adskillige medlemsstater kan iagttages betydelige begrænsninger af civilsamfundets råderum og retten til fredelige forsamlinger; er af den faste overbevisning, at den generelle tendens til demokratiske tilbageskridt og nedbrydning af retsstatsprincippet samt sekuritisering af dagsordener har ført til flere begrænsninger af retten til at deltage i fredelige forsamlinger; opfordrer indtrængende medlemsstaterne til at skabe et sikkert og befordrende miljø, der garanterer forsamlingsfriheden;

19. opfordrer medlemsstaterne og Kommissionen til at forbedre de retlige rammer for civilsamfundet ved at sikre, at enhver foranstaltning, der begrænser foreningers ret til at søge, sikre og anvende ressourcer, herunder udenlandske ressourcer, skal forfølge et af de legitime mål i henhold til artikel 11, stk. 2, i den europæiske menneskerettighedskonvention;

20. er bekymret over de voksende retlige og finansielle restriktioner, smædekampagner og kriminalisering af civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere; understreger, at rapporteringsforpligtelser for NGO'er ikke må være mere omfattende, end hvad der er strengt nødvendigt, og skal stå i et rimeligt forhold til de specifikke mål, der forfølges;

21. opfordrer medlemsstaterne og Kommissionen til at sikre, at der bliver afsat tilstrækkelige finansielle ressourcer til civilsamfundsorganisationer og menneskerettighedsforkæmpere; opfordrer medlemsstaterne til at yde effektiv beskyttelse til menneskerettighedsforkæmpere, herunder mekanismer til hurtig reaktion på trusler;

Grundlæggende rettigheder

("strategiske retssager mod offentligt engagement") (EUT L 138 af 17.5.2022, s. 30), ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj).

[48] Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2024/1069 af 11. april 2024 om beskyttelse af personer, der engagerer sig offentligt, mod åbenbart grundløse krav eller urimelige retssager ("strategiske retssager mod offentligt engagement") (EUT L 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj).

22. hilser LGBTIQ+-ligestillingsstrategien for 2026-2030 velkommen og opfordrer indtrængende Kommissionen til at fremsætte et forslag til et bindende EU-forbud mod omvendelsespraksis i alle medlemsstater;

23. er dybt bekymret over de diskriminerende foranstaltninger, der er blevet indført i nogle medlemsstater under påskud af at bekæmpelse af "LGBTIQ-propaganda" og "kønsideologi"; understreger, at Kommissionen skal handle hurtigt og beslutsomt, når medlemsstaterne omgår EU-retten, navnlig chartret;

24. opfordrer alle medlemsstater til at beskytte LGBTIQ+-rettigheder i overensstemmelse med EU-retten, chartret og EU-Domstolens og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols retspraksis; minder om, at der i flere medlemsstater fortsat er retlige hindringer for anerkendelsen af partnerskaber mellem eller forældreskab for personer af samme køn på tværs af grænserne, hvilket er i strid med principperne om fri bevægelighed og ikkeforskelsbehandling;

25. er dybt bekymret over det stigende omfang af racisme og fremmedhad i hele EU; fordømmer tilfældene af hadforbrydelser og hadefuld tale motiveret af racisme, fremmedhad, religiøs intolerance eller fordomme over for en persons handicap, seksuelle orientering, kønsidentitet eller minoritetsstatus; opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at vedtage og gennemføre effektive foranstaltninger til bekæmpelse af alle former for racisme med fuld inddragelse af civilsamfundet og bidrag fra relevante interessenter såsom EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder;

26. fordømmer, at nogle medlemsstater har vedtaget love, politikker og praksis, der undergraver en effektiv beskyttelse af de grundlæggende rettigheder for flygtninge, asylansøgere og migranter på land og til søs; opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at sætte migranters, asylansøgeres og flygtninges grundlæggende rettigheder samt princippet om ansvarsdeling i centrum for deres migrations- og asylpolitikker for at sikre, at menneskers ret til asyl og international beskyttelse respekteres;

27. glæder sig over Kommissionens beslutning om at fastholde sit forslag til et direktiv om ligebehandling[49] og opfordrer indtrængende Rådet til at færdiggøre og vedtage det uden yderligere forsinkelse;

28. opfordrer Kommissionen og medlemsstaterne til at træffe effektive foranstaltninger for at bekæmpe kønsbaseret vold, som bør føjes til listen over "EU-forbrydelser", og opfordrer til et EU-lovgivningsforslag om bekæmpelse af voldtægt som defineret ved manglende samtykke;

29. gentager sin opfordring til at fastsætte retten til sikker og lovlig abort i chartret;

Retsstatsprincippet og EU-budgettet

30. er dybt bekymret over krænkelser af grundlæggende rettigheder, der lettes af eller knytter sig til anvendelsen af EU-midler i nogle medlemsstater, navnlig på områderne

[49] Forslag til Rådets direktiv om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering (COM(2008)0426).

boliger og uddannelsesmæssig segregering, modtagelsesforhold for asylansøgere, institutionalisering af personer med handicap og af børn, og inden for visse byfornyelsesinitiativer; opfordrer Kommissionen til at medtage henstillinger vedrørende disse krænkelser i sin årlige rapport om retsstatssituationen; foreslår, at en specifik andel af EU-midlerne øremærkes til uafhængig overvågning af EU-finansierede foranstaltninger, herunder vurderinger af deres indvirkning på de retlige og grundlæggende rettigheder, samt til juridisk forskning, strategiske retssager og uafhængig evaluering af potentielle overtrædelser, og at inddrage civilsamfundsorganisationerne kraftigt heri;

31. insisterer på, at de foranstaltninger, der er nødvendige for frigivelse af EU-midler, som fastlagt i de relevante afgørelser truffet i henhold til forordningen om fælles bestemmelser, forordningen om genopretnings- og resiliensfaciliteten[50] og forordningen om konditionalitet vedrørende retsstatsprincippet, skal vurderes på en sammenhængende måde som en samlet pakke, og at der ikke bør foretages udbetalinger, så længe der fortsat er mangler; mener, at Kommissionen i henhold til forordningen om konditionalitet vedrørende retsstatsprincippet bør træffe yderligere foranstaltninger med hensyn til andre overtrædelser af retsstatsprincippet såsom dem, der vedrører retssystemet;

32. glæder sig over forslaget i Kommissionens udkast til den flerårige finansielle ramme for 2028-2034 om, at tildelingen af næsten halvdelen af midlerne skal være betinget af overholdelse af retsstatsprincippet og chartret, inden de godkendes;

Retsstatsprincippet og EU-budgettet

33. anerkender, at der i retsstatsrapporten er medtaget en dimension vedrørende det indre marked for at tage fat på retsstatsspørgsmål, der påvirker det generelle økonomiske miljø, virksomheder og arbejdstagere, med det formål at sikre, at rettigheder forsvares, korruption straffes, og kontrakter håndhæves; understreger, at et velfungerende retssystem, en stærk ramme for bekæmpelse af korruption, mediepluralisme og tilstrækkelige kontrolforanstaltninger alle har en økonomisk indvirkning og indvirker på et velfungerende indre marked; foreslår, at Kommissionen i sin vurdering i endnu større omfang samarbejder med interessenter og civilsamfundsorganisationer, herunder fagforeninger;

34. mener, at integrationen af dimensionen vedrørende det indre marked bør supplere snarere end overskygge grundlæggende områder såsom civilsamfundets råderum og overholdelsen af grundlæggende rettigheder og mediefrihed, der bør anerkendes som centrale søjler i rapporten;

Retsstatsprincippet i centrum for udvidelsesprocessen og EU's optræden udadtil

35. gentager, at de værdier, der er nedfældet i artikel 2 i TEU, ikke blot skal respekteres af de nuværende medlemsstater, men også af fremtidige EU-medlemmer under tiltrædelsesprocessen; opfordrer til en nøje evaluering af retsstatsprincippet i alle lande, der befinder sig i en tiltrædelsesproces; opfordrer Kommissionen til at fremsætte

[50] Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/241 af 12. februar 2021 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten (EUT L 57 af 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

konkrete henstillinger til tiltrædelseslandene om retsstatssituationen og til at sikre overensstemmelse med udvidelsesrapporten;

Forbedring af Kommissionens rapporteringsproces

36. opfordrer Kommissionen til større gennemsigtighed omkring de kriterier, som den anvender til at udvælge oplysninger fra civilsamfundet, internationale organer, nationale myndigheder og andre interessenter i forbindelse med rapporteringsprocessen; bemærker, at høringsprocessen kan styrkes ved at sikre passende opfølgning over for civilsamfundsaktører på det input, de leverer, og insisterer på, at rapporteringsprocessen skal være evidensbaseret, gennemsigtig og upartisk;

37. understreger, at overvågningsgruppen om demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder (DRFMG) under Parlamentets Udvalg om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender har udsendt flere ad hoc-delegationer til nogle medlemsstater i de seneste år, og at situationen med hensyn til retsstatsprincippet, demokrati og grundlæggende rettigheder er blevet vurderet til at udvise større mangler end dem, der er fremhævet i Kommissionens rapporter; mener, at der bør tages behørigt hensyn til overvågningen af DRFMG inden for rammerne af høringsproceduren og ved den efterfølgende udarbejdelse af rapporten;

38. gentager, at der er behov for at inddrage et uafhængigt kontrolorgan bestående af uafhængige juridiske og akademiske eksperter samt menneskerettighedseksperter i udarbejdelsen af rapporten; opfordrer Kommissionen til at styrke samarbejdet med EU-organer og internationale organer;

39. mener, at Kommissionen bør være klarere med hensyn til at kortlægge og beskrive udviklingen i det enkelte medlemsland, herunder tidlige advarselssignaler og påvisning af alvorlige og systemiske problemer, og understreger, at Kommissionen bør sikre sammenhæng mellem de konstaterede problemer og de udstedte henstillinger;

40. opfordrer Kommissionen til at udstede henstillinger, som er mere operationelle, idet der skelnes mellem henstillinger vedrørende alvorlige og systemiske spørgsmål, og at fastsætte konkrete foranstaltninger, tidsplaner og benchmarks for medlemsstaternes gennemførelse heraf;

41. anmoder Kommissionen om at styrke mekanismen for opfølgning på uigennemførte henstillinger ved at knytte dem mere direkte til eksisterende håndhævelsesværktøjer, herunder traktatbrudsprocedurer og budgetkonditionalitet;

Horisontale henstillinger

42. mener, at den interinstitutionelle dialog og det interinstitutionelle samarbejde om retsstatsprincippet på EU-plan bør styrkes; beklager, at Kommissionen og Rådet hidtil har afvist Parlamentets tilbud om at indgå en interinstitutionel aftale om demokrati, retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder; bekræfter på ny sin vilje til at genoptage forhandlingerne om denne aftale;

43. gentager sin opfordring til Kommissionen om at udvide anvendelsesområdet for rapporten til at omfatte alle aspekter af artikel 2 i TEU og medtage bredere indikatorer

såsom medieuafhængighed, civilsamfundets rolle, grundlæggende rettigheder, akademisk og kunstnerisk frihed, ligestilling mellem kønnene, beskyttelse af mindretal og sårbare grupper, respekt for folkeretten, frie og retfærdige valg og de demokratiske institutioners funktion;

44. er af den faste overbevisning, at EU-institutionerne skal opfylde deres forpligtelser med hensyn til retsstatsprincippet, og understreger, at det for at sikre EU's troværdighed og legitimitet er afgørende at vurdere EU-institutionernes overholdelse af de værdier, der er nedfældet i artikel 2 i TEU, herunder Unionens interne konsekvens med hensyn til at værne om disse værdier på tværs af sine politikker og optræden udadtil;

45. opfordrer Rådet til at gøre sin dialog om retsstatsprincippet mere gennemsigtig, interaktiv og resultatorienteret, herunder ved at udstede detaljerede konklusioner og give feedback på Kommissionens og Parlamentets konstateringer; beklager, at Rådet ikke formår at gøre meningsfulde fremskridt i den igangværende procedure i henhold til artikel 7, stk. 1, i TEU, og mener, at enhver yderligere forsinkelse af handling fra Rådets side vil betyde, at det selv overtræder retsstatsprincippet.

46. pålægger sin formand at sende denne beslutning til Rådet og Kommissionen.

BEGRUNDELSE

Som ordfører for initiativbetænkningen om Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2025 har jeg forsøgt at imødekomme den politiske prioritering, som flertallet af LIBE-udvalgets politiske grupper har givet udtryk for, samt Kommissionens anmodning om, at vores årlige betænkning skulle foreligge tidligere end i de foregående år. På grund af den strammere tidsplan har det været en udfordring at forene en grundig analyse med begrænsningerne ved en komprimeret udarbejdelsesproces.

I lyset af disse begrænsninger har jeg valgt at fokusere på de overordnede opfordringer i hvert kapitel og fremhæve centrale områder, hvor Kommissionens rapportering kunne styrkes yderligere.

Jeg har bevidst undladt at nævne bestemte medlemsstater. Dette er en betydelig indrømmelse fra min side, da The Left-Gruppen konsekvent har ønsket, at lande udtrykkeligt skal nævnes i betænkninger og forslag fra Europa-Parlamentet, når der forekommer krænkelser af retsstatsprincippet, demokratiet eller de grundlæggende rettigheder. Vi er overbeviste om, at dét at give konkrete eksempler er af afgørende betydning for ansvarliggørelse og for at vise, at alle medlemsstater skal følge de samme standarder, uanset eller uden hensyntagen til deres position i Unionen. Imidlertid ville det grundet den nationale politiks stigende indvirkning på det nuværende Parlament være yderst vanskeligt at nå frem til en objektiv og upartisk aftale mellem de politiske grupper, hvis specifikke medlemsstater blev nævnt. Med henblik på at sikre, at rapporten kunne blive så konsensusbaseret og inkluderende og nyde så bred støtte som muligt, har jeg derfor besluttet at afstå fra at omtale specifikke medlemsstater ved denne lejlighed.

Det har været min vigtigste prioritet at opretholde Europa-Parlamentets mangeårige forpligtelser, herunder på ny at bekræfte den immanente forbindelse mellem retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder og sikre inddragelsen af et netværk af uafhængige eksperter i Kommissionens rapporteringsproces. En sådan tilgang er vigtig for at afpolitisere vurderingen, forhindre, at kritiske spørgsmål overses, og sikre, at nye tendenser formuleres klart og konsekvent.

Blandt andre prioriteter er beskyttelse af journalister og civilsamfundsorganisationer, håndtering af krænkelser af grundlæggende rettigheder, der lettes af eller knytter sig til anvendelsen – eller udnyttelsen – af EU-midler i nogle medlemsstater, og sikring af en grundig, upartisk og rettidig efterforskning af korruptionssager, idet der – som et middel til at beskytte retsstatsprincippet og offentlighedens tillid til demokratiske institutioner – gives særlig prioritet til sager, der involverer højtstående embedsmænd. Endelig må EU-institutionerne selv fuldt ud overholde deres forpligtelser med hensyn til retsstatsprincippet. For at bevare EU's troværdighed og legitimitet er det absolut nødvendigt at vurdere deres

overholdelse af de værdier, der er nedfældet i artikel 2 i TEU, herunder Unionens interne konsekvens med hensyn til at opretholde disse værdier på tværs af sine politikker og sin optræden udadtil.

Det er i den forbindelse ligeledes vigtigt at styrke de økonomiske og sociale rettigheders rolle inden for Unionens retsstatsramme. I en troværdig vurdering af retsstatssituationen må den dybtgående indvirkning, som boligusikkerhed, ulige adgang til væsentlige tjenester og voksende social ulighed har for folks evne til at udøve deres grundlæggende rettigheder, ikke overses. Når enkeltpersoner ikke har råd til en passende bolig, lever under usikre forhold eller løber ind i systemiske hindringer for social beskyttelse, er deres lighed for loven teoretisk snarere end reel. En helhedsorienteret, menneskecentreret tilgang til retsstatsprincippet skal derfor tage fat på de strukturelle socioøkonomiske forhold, som svækker den demokratiske deltagelse og undergraver tilliden til offentlige institutioner.

Jeg er også særdeles bekymret over normaliseringen af racistiske narrativer i den offentlige debat, herunder fra politiske aktørers og offentlige myndigheders side. Den slags retorik undergraver lighed for loven, giver næring til forskelsbehandling og fjendtlighed over for racialiserede samfund og skaber betingelser, hvor enkeltpersoner ikke er i stand til at udøve deres grundlæggende rettigheder uden frygt eller intimidering. Bekæmpelse af racisme og diskriminerende narrativer skal derfor udgøre en integreret del af Unionens retsstatsdagsorden.

I sidste ende skal det for alle EU-institutioner være et mål at give en vurdering af retsstatssituationen i hele EU, som er objektiv, troværdig og beskyttet mod partipolitisk indflydelse. Jeg er dybt bekymret over den tiltagende risiko for tilbageskridt på retsstatsområdet i flere medlemsstater, navnlig i forbindelse med fremkomsten af højreekstremistiske narrativer og den stigende sekuritisering af den offentlige politik. På et sådant tidspunkt er det vigtigt, at vores evalueringer fortsat er solidt baseret på dokumentation, lovgivning og grundlæggende rettigheder og ikke bestemmes af politisk bekvemmelighed. Kun ved at sikre, at vores arbejde er uafhængigt, grundigt og ikke-politiseret, kan Unionens retsstatsramme bevare sin troværdighed og legitimitet.

Jeg agter at fremsætte ændringsforslag med henblik på indføjelse af betragtninger, der analyserer de generelle tendenser i medlemsstaterne. Disse betragtninger er udformet med henblik på at supplere rapportens dispositive del ved at påpege mønstre, nye risici og systemiske udfordringer og herigennem styrke det analytiske grundlag for vores anbefalinger.

Gennem denne tilgang søger betænkningen at kombinere rettidigt politisk engagement med konkrete forslag med henblik på at øge effektiviteten, gennemsigtigheden og virkningen af Kommissionens rapportering og derved bidrage til en mere robust og sammenhængende

ramme for retsstatsprincippet i Den Europæiske Union.